

Petig konstnär söker sin far

Publicerat 2006-09-28 09:06



Gunnel Wählstrand ställer ut på Magasin 3. Hon utgår från sin fotoalbum och med stor precision återger hon bilder från sin pappas barndom.

Jonas Linc

Smack. Gunnel Wählstrand damp ned med en smäll i konstvärlden. Hennes fotografiskt detaljerade tuschlaveringar får publiken att stirra: Hur är detta gjort?

Hennes slututställning på Mejan år 2003 följdes av en separatutställning hos galleri Andréhn-Schiptjenko. Allt såldes direkt. Nu väntar New York nästa år om allt går väl. Gunnel Wählstrand ska producera ett helt gäng nya verk och köparna står på kö. Fast hon har tappat tempo, säger hon, och oroar sig för att det inte ska komma tillbaka. I år har ingenting hon gjort blivit något och hon tycker att hon har tappat disciplinen; det är svårt att arbeta de där tio oavbrutna timmarna om dagen som hon brukat göra.

Framgången kom helt oväntat för henne, men David Neuman, chef på Magasin 3 som nu ställer ut de verk konsthallen äger, säger att snacket gick på Mejan, även om han själv hade missat det.

Gunnel Wählstrand brukar kunna koppla bort prestationskraven när hon arbetar, men hon kan vara rädd för att den laddning som finns i bilderna ska urvattnas när historien kring dem blir offentlig genom intervjuer och katalogtexter.

Tuschlaveringarna handlar för Gunnel Wählstrand om något mycket mer än rädslan att spilla (även om också den risken ständigt är överhängande).

- Allt pedanteri började med de här bilderna. Men det gäller bara konsten, jag kan ha två veckors disk stående hemma. Under tredje året på Konsthögskolan började Gunnel Wählstrand måla i tusch. Det blev stort och rinnigt. Under en period målade hon en snabb bild om dagen, ofta med fotografisk förlaga från filmer eller gamla klasskort. Ibland lade hon till, ibland tog hon bort något ansikte.

Så körde hon fast.

- Det fick inte bli så hafsigt. Och när jag bestämde mig för att använda familjebilderna blev det viktigt att kunna stanna kvar i dem, länge. Jag tänkte att jag skulle utgå från dem, utan att lägga till något, och göra dem så fint jag kan. Jag stängde in mig i två år. Det var så privat.

Gunnel Wåhlstrands föräldrar träffades som unga tonåringar. De fick två döttrar. Gunnel är yngst och föddes i Uppsala.

Året därpå ville hennes far inte leva längre. När Gunnel Wåhlstrand berättar att han tog sitt liv gör hon det nästan viskande. När jag frågar om familjen, vilka traditioner som fanns och vilken miljö hon växte upp i, säger hon:

- Jag växte upp i ett hem där pappa hade dött.

Med det inte sagt att hon inte minns sin barndom som ljus. Hon säger att hon var glad och sprallig och kanske lite lillgammal:

- Vår dagisfröken hette också Gunnel så jag fick bli Lill-Gunnel. Det var Lill-Gunnel och Stor-Gunnel och jag var lite stolt över att nästan vara som hon.

När Gunnel fyllt fem år flyttade familjen till Borås, där hon växte upp.

Konsten då?

- Vi hade inga konstböcker hemma. Men farmor hade - hon var textilkonstnär så det var väl när hon och jag skulle måla någon sommar. Gunnel Wåhlstrand målade tidigt, och fotograferade, som sin farfar.

BILD



"Uppsala" av Gunnel Wåhlstrand.

Det finns en låda med bilder som Gunnel Wåhlstrand har bläddrat i under alla år. Bilderna var som magiska, tagna av hennes far, på hennes mor och på vardagliga miljöer. Bland dem började hon söka efter sin pappa.

Så småningom upptäckte hon även sin farfars bilder. Han fotograferade jämt, och tog mängder av bilder av sina barn. Det är de här fotografierna, många från 1950- och 1960-talen, som utgör grunden för Gunnel Wåhlstrands konst.

Hon går in i varje bild och stannar där i månader. Musik på hög volym (just nu bara Ingvar Lidholm) hjälper henne att komma i stämning. Men det är hårt arbete. Hon vill ha så stora pappersark som möjligt, som hon spänner upp med papperstejp. Efter att ha fört över fotografiet till overhead skissar hon med blyerts själva linjerna. Centralperspektivet måste bli rätt.

Detta är det svåraste.

- Man måste hela tiden ta tillbaka bilden. Den förlorar information när den förs över till overhead, det är svårt att få en rak projicering och jag måste parera de förskjutningar av perspektivet som kameran orsakar. Jag använder stömlinjer och rutnät. Sedan går jag över hela målningen och ersätter blyertsen med tusch. Ett tålmodskrävande pillgöra.

Själva laveringen går försiktigt från mycket ljust till mörkare. Tuschet rinner, och alla partier som ska förbli ljusa måste skyddas och sparas ut. Hon ligger på lakan på målningen, målar och vinklar skivan åt olika håll för att det ska rinna rätt.

- Jag måste göra uträkningar över hur det ska göras. Det är kul! säger hon och skrattar plötsligt förtjust. Jag gillar att komma på hur det ska göras. Själva svårigheten är ett självändamål. Det finns en tydlig ordning på bilderna som går från lätt till svårt, för att behålla utmaningen. När gråtonerna framträder är det som att stå i ett mörkrum och se bilderna dyka upp i kemikaliebaden. Ibland reser hon brädet och konstaterar att jo, kanske börjar det likna ett rum, en interiör. Detaljer utforskas noga.

- Jag måste förstå hur parketten ser ut ovanifrån för att förstå hur den ser ut i vinkel och hur ljuset faller.

Och när hon äntligen förstod hur en utdragen chiffonjélåda fungerade, "man liksom vänder upp den och skjuter in den", så drömde hon att hon stod i rummet, och kunde öppna lådorna. Hon var där. Det är vad det handlar om - en strävan efter att nå in och förstå. Komma åt och lära känna den pappa som försvann.

- I bilderna är allt innan. Allt är bara fint, så fint, även om man kan ana det mörka ibland. Genom att göra bilderna gör jag dem till mina, det är nästan mina minnen. Jag har nästan varit där.

Men illusionen brister:

- När ett verk är färdigt känner jag det alltid som ett misslyckande. Ja, som med framkallning, man ser bilden träda fram men så, nej, blir det för mörkt. Förstört.

Och så en känsla av tomhet, av att allt är som vanligt. Hennes pappa är fortfarande död. Trots allt arbete.

- Jag har funderat över om min läggning och behovet av den här estetiken är ärvd. Jag känner min farfars besatthet av de här bilderna.

Hon hann bara träffa honom en gång, och hon säger att det är ju lite lustigt, men hon minns honom som grå.

- Han hade grå starr, jag tror det är därför. Jag har ärvt hans öron och fötter. Målningarna har gjort det möjligt att tala om det som tidigare varit svårt att beröra.

- Min mamma har alltid fnyst åt bilderna och ville aldrig titta på dem. Det blev annorlunda med målningarna. Den första jag gjorde var ett porträtt av henne. Hon hade aldrig velat kommentera fotot, men när hon såg bilden sa hon: "Oj, jag undrar hur hon mår"

Och framåt?

Gunnel Wåhlstrand längtar efter färgerna.

- Efter flera år blir det fysiskt jobbigt att bara titta på grått. Jag påverkas av det. Det blir som en bristsjukdom.

Hon hade en idé om att måla av samma fotografier i färg, trots att originalen är svartvita. Men det blev svårt att få det rätt.

- Sedan kom jag på att jag skulle bygga modeller av fotografierna och klä figurerna i blått och rött. Sedan skulle jag fotografera av modellerna och använda de fotona som förlaga till mina målningar. Jag skulle bara åka till landet för att hämta något - och när min syster och jag håller på där tar hon plötsligt fram en låda ur en djup garderob och sa "vad är det här?" Det var tre magasin med diabilder som min farfar hade tagit, under samma år som de andra. Tre magasin!

Så nu har Gunnel Wåhlstrand färgbilder att välja emellan. Fast hon vet inte om det blir så färgstarkt direkt, och antyder med ett leende att det kan hända att det blir en svag beige nyans.

Sanna Björling

GUNNEL WÅHLSTRAND

Född: 1974.

Bor: Enskede.

Familj: Sambo.

Bakgrund: Efter förberedande utbildningar på Kungl Konsthögskolan 1998-2003. Anna Thomsson-stipendiat 2003, Maria Bonnier Dahlin-stipendiat 2004. Har medverkat på Vårsalongen 2001 och 2002, "Armory show", New York 2004, och ställt ut på galleri Andréhn-Schiptjenko 2005.

Läser: Nästan aldrig.

Konst som betytt något: "Munch. Jag återvänder alltid till Munch när jag känner mig förvirrad. 'Sjuk flicka' har påverkat mig mycket. De gamla klassikerna, Velázquez. Jag har inte hunnit till de samtida än."

Allmänhetens reaktioner: "Jag vet inte... en del får lite panik och vill riva sönder dem."

Aktuell: Med en utställning på Magasin 3 som pågår t o m 17/12. Där visas "Uppsala", "Instön", "Sydhälsö" (samtliga 2003) och "Långedrag" (2004).

Publicerad: Dagens Nyheter, 2006-09-28

<https://www.dn.se/kultur-noje/petig-konstnar-soker-sin-far/>